

УДК 636.2:591.469:591.146

Скляр О. І., к. вет. н., доцент Sklyr 19-56 @ i. ua ©  
Сумський національний аграрний університет

## РОЛЬ ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНИХ ЗАХОДІВ ТА ПРАВИЛ ДОЇННЯ КОРІВ У ПРОФІЛАКТИЦІ СУБКЛІНІЧНОГО МАСТИТУ

*В статті наведені результати дослідження впливу ветеринарно-санітарних заходів та правил доїння корів у профілактиці субклінічного маститу в ТОВ «За Мир». Результати досліджень свідчать про те, що належне виконання чинних ветеринарно-санітарних правил та правил доїння суттєво знижує рівень захворюваності корів на субклінічний мастит. Рівень захворюваності субклінічним маститом в групі корів при відсутності належного дотримання чинних ветеринарно-санітарних правил та норм гігієни та санітарії при доїнні значно підвищує відсоток захворюваності.*

**Ключові слова:** субклінічний мастит, правила доїння, тваринництво, молоко, запальний процес.

**Вступ.** Молочне скотарство – одна із ведучих галузей тваринництва, призвана забезпечити населення цінним продуктом – молоком.

На жаль, в останні роки в Україні склалася ситуація, яка свідчить про негативні тенденції щодо нарощування об'єктів виробництва молока. Це пов'язано, а першу чергу з тим, що виробництво молока в більшості випадків (на 70 –80%) покладено на дрібнотоварне виробництво – на індивідуального власника однієї або декількох корів.

Задоволення постійно ростучих потреб населення в молоці та молочних продуктах не можливе без переведення тваринництва на промислову основу із застосуванням інтенсифікації, глибокої спеціалізації та комплексної автоматизації галузі. В таких умовах молоко отримують тільки при машинному доїнні застосовуючи різні системи доїльних установок [2].

Разом з тим, при переведення тваринництва на промислову основу при великій концентрації поголів'я корів на молочних фермах захворювання вим'я на мастит набуває особливого значення. Мастити в більшості випадків протікають у скритій – субклінічній формі. В зв'язку з інтенсифікацією та машинним доїнням це захворювання стало в усіх країнах світу де розвивається молочний сектор одним із найбільш частим захворюванням корів на молочних комплексах. Мастит є найбільш домінуючою проблемою молочного тваринництва яка має велике економічне, санітарне та епідеміологічне значення для молочної галузі [3,5].

Мастити в корів за дії різних несприятливих чинників, і в більшості випадків вони розвиваються як інфекційний запальний процес вимені, етіологічним фактором якого є патогенні мікроорганізми.

Патогенні стрептококи та стафілококи виявляються у змивах з шкіри дійок та вим'я практично в усіх корів, незалежно від їх наявності або відсутності у вимені. При недостатньому переддоїльному санітарно-гігієнічному обслуговуванні дійок та вим'я, а також дезінфекції доїльних апаратів патогенні мікроорганізми майже в 100% випадків виділяються зі змивів з дійкової гуми [1,5].

До чинників, що спонукають виникненню захворювання на мастит відносять: травми тканин вим'я та дійок, тріщини шкіри дійок які частіше всього виникають при антисанітарному утриманні корів та при незадовільному стані дійкової гуми що безпосередньо контактує з дійками [3,4]. Роль доїльного обладнання в патогенезі маститів досить суттєва. Порушення технології доїння веде в першу чергу до травматизації чвертей вим'я і переносу інфекції та виникнення перехресного зараження між коровами [2,5].

Отже, мастит корів крім економічних збитків, несе загрозу щодо контамінації збірного молока патогенними мікроорганізмами. Особливо небезпечним в цьому плані є субклінічний мастит, який не має клінічних ознак і виявити його можна тільки лабораторними методами. Щоденно такий контроль практично виконати не можливо. Тому, основним заходом щодо зменшення ризику від цього захворювання є профілактика. В розвинених країнах ця профілактика базується на тому, що кожен виробник молока повинен виконувати вимоги «Належної виробничої практики» та «Належної гігієнічної практики». На жаль, в Україні такого зобов'язання для виробника молока ще не встановлено.

**Мета роботи:** Метою даної роботи було теоретичне та практичне обґрунтування ролі належного дотримання ветеринарно-санітарних вимог та правил доїння в профілактиці субклінічного маститу корів, що являється основою належної виробничої практики при виробництві молока.

**Матеріали та методи.** Дослідження проведені на молочно-товарній фермі ТОВ «За Мир» Сумської області протягом 2010 року. На фермі утримується 180 голів корів. Утримання прив'язне, доїння корів двох разове, в доїльні відра, доїльними апаратами «Майга». Для діагностики субклінічного маститу використовували маститдин харківського виробництва. Для проведення дослідження було сформовано 2 групи корів аналогів по 34 голів у кожній. Одна із груп (№2) була контрольною. В контрольній групі доїння, утримання, годівля корів були звичайним способом.

В дослідній групі корови утримувалися та годувалися аналогічно контрольній, але доїння було організовано за всіма ветеринарно-санітарними правилами з дотриманням правил доїння та заходів санітарії і гігієни.

**Результати власних досліджень.** Результати досліджень свідчать про те, що належне виконання чинних ветеринарно-санітарних правил та правил доїння суттєво знижує рівень захворюваності корів на субклінічний мастит. Дані наведені в таблиці 1,2.

Таблиця 1.

**Порівняння заходів, що були застосовані для утримання та доїння корів в дослідній та контрольній групах.**

№ п.п.	Заходи	Контрольна група	Дослідна група
1	Переддоїльне обмивання вим'я чистою, теплою водою	±	+
2	Висушування вим'я індивідуальним рушником	±	+
3	Пере доїльний масаж вим'я	±	+
4	Здоювання перших цівок молока в окремий кухоль	±	+
5	Перевірка кількості пульсацій	±	+
6	Додоювання корів	±	+
7	Своєчасне відключення доїльного апарату.	±	+
8	Після доїння обробка дійок антисептичною емульсією	±	+
9	Доїння корів уражених субклінічним маститом в останню чергу	±	+
10	Задовільний санітарний стан стійла корови	±	+

Як видно із табл.1, в дослідній групі корів ретельно були виконані всі чинні вимоги належної практики доїння, гігієни та санітарії, а в контрольній не всі вищезазначені заходи були дотримані. Результати захворювання корів на субклінічний мастит в дослідній та контрольній групах наведені в табл. 2

Таблиця 2

**Результати захворювання корів на субклінічний мастит**

Група корів	К-ть голів	Період дослідження	Захворюваність	%	Кількість сом. клітин (тис/см <sup>3</sup> )
1 дослід	34	початок	11	32,7	1370,4±67
		2 місяці	7	20,5	875,3±26
		4 місяці	5	14,7	517,4±19
		6 місяців	4	11,8	398,7±18
2 контроль	34	початок	12	33,2	1468,5±81
		2 місяці	8	23,5	1141,4±32
		4 місяці	8	23,5	1123,6±61
		6 місяці	11	32,5	1389,1±29

Як видно із таблиці 2 рівень хворих корів на субклінічний мастит в контрольній групі з перебігом часу суттєво не змінювався. В той же час в дослідній групі, без застосування лікування лише за умов дотримання ветеринарно-санітарних правил і правил доїння рівень захворюваності корів на субклінічний мастит за 0,5 року знизився на 36%. На початку дослідження відсоток захворювання на субклінічний мастит в обох групах був майже однаковий і знаходився в межах 32,7 –33,2%, кількість соматичних клітин знаходилася в межах від 1370,4±67 до 14608,5±81. Але в подальшому зміни відсотку захворювання та кількості соматичних клітин в дослідній та в контрольній

групах мають різний характер. Так кількість уражених тварин на субклінічний мастит у дослідній групі через 2 місяці в була 7 голів, що складало 20,5%. Кількість соматичних клітин в цій групі була в межах  $875,3 \pm 26$  тис/см<sup>3</sup>. В контрольній групі відсоток захворювання склав 23,5 а кількість соматичних клітин  $1141,4 \pm 32$  тис/см<sup>3</sup>. Проводячи дослідження через 4 місяці ми виявили що відсоток захворювання на субклінічний мастит та вміст соматичних клітин у дослідній групі зменшився до 14,7%, а кількість соматичних клітин складала  $517,4 \pm 19$  тис/см<sup>3</sup>. В контрольній групі відсоток захворюваності залишився на попередньому рівні 23,5,% з кількістю соматичних клітин в межах  $1123,6 \pm 6$  тис/см<sup>3</sup>. При проведенні заключного дослідження через шість місяців після початку досліду результат в дослідній групі значно відрізнявся від контрольної. Так в дослідній групі корів відсоток захворювання складав 11,8% з вмістом соматичних клітин в межах  $398,7 \pm 18$  тис/см<sup>3</sup>. В контрольній групі захворюваність складала 32,5% з вмістом соматичних клітин в межах  $1389,1 \pm 29$  тис/см<sup>3</sup>, що майже однаково в порівнянні з початком досліду. Так у дослідній групі де були виконані всі ветеринарно-санітарні правила та дотримувалися правила машинного доїння маститна ситуація покращилася і до кінця досліду вміст соматичних клітин складав в межах  $398,7 \pm 18$  тис/см<sup>3</sup>, що відповідає вищому гатунку (ДСТУ 3662-97). В контрольній групі маститна ситуація не змінилася. Наші дані свідчать про те, що ветеринарно-санітарні заходи та належне дотримання правил доїння сприяють зниженню захворюваності корів на субклінічний мастит та отриманню молока високої якості.

#### **Висновки:**

1. Рівень захворюваності субклінічним маститом в групі корів при відсутності належного дотримання чинних ветеринарно-санітарних правил та норм гігієни та санітарії при доїнні знаходиться в межах 33,2%.

2. При дотриманні вимог ветеринарно-санітарних правил та правил гігієни і санітарії при доїнні корів рівень захворюваності на субклінічний мастит знаходиться в межах 11,8%

3. Дотримання вимог ветеринарно-санітарних правил та санітарно-гігієнічних умов дають змогу знизити рівень захворюваності на субклінічний мастит протягом 6 місяців на 36%.

#### **Література**

1. Gill J.J. Efficacy and Pharmacokinetics of Bacteriophage Therapy in Treatment of Subclinical Staphylococcus aureus Mastitis in Lactating Dairy Cattle / J.J.Gill, J.C. Pacan, M.E. Carson, K.E. Leslie et al // Antimicrobial Agents and Chemotherapy. –2006. – Vol. 50 / – N.9 – P. 2912-2918.

2. Машкін М. І. Технологія виробництва молока і молочних продуктів / М. І. Машкін, Н.М. Париш – К.: «Вища освіта» 2006 –351с.

3. Mehrzad J. Viability of milk neutrophils and severity of bovine coliform mastitis / J. Mehrzad, I. Duchateau, C. Burvenich // J. Dairy Sci. – 2004. – Vol. – P. 4150 – 4162.

4.Мутовин В. И. Борьба з маститами коров / Мутовин В. И. – М. : Колос, 1974. – 250с.

5.Оксамытний Н.К. Субклинические маститы коров./ Оксамытний.Н.К – Киев:Урожай. – 1973. – 236с.

#### Summary

#### **A ROLE OF ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНИХ MEASURES AND RULES OF MILKING OF COWS IS IN THE PROPHYLAXIS OF SUBCLINICAL MASTITIS.**

*In floors resulted results of research of influence of veterinary-sanitation measures and rules of milking of cows are in the prophylaxis of subclinical mastitis in LTD. «For Peace». The results of researches testify that the proper implementation of operating ветеринарно-санитарних rules and milking rules substantially reduces the level of morbidity of cows on subclinical mastitis Level of morbidity by subclinical mastitis in the group of cows in default of the proper observance of operating ветеринарно-санитарних rules and norms of hygiene and sanitation at milking considerably promotes the percent of morbidity.*

*Стаття надійшла до редакції 10.09.2010*